

CASTROANE PLINE ȘI CUCOANE GOALE

Coana Fana, cu gulerul scrobit și cu poalele crestate care măturau podeaua, poleia miezul zilei în cârciuma ei mereu chioară de somn. Da'se răstea. Și la clienți și la băieții cu șorț în casă. Dispărea înadins după perdeaua aia din fund, ca o pată minunată, rotundă, infulecând din mers o pulpă de vier răscracit în cârligul bucătarului, băiat bun, bucătarul Tăț, care-i făcea vânt să-i dea băț, potolind-o apoi cu un dram de sos numai de el știut. Avea tărie, coana Fana, nu glumă! La ea nu pomeneai legumă. Cealaltă, când sosea la bufetul Ostrov, cărând în spinare ditai drobul, așa cam pe la vremea prânzului ... "coana Văluta mări, o știe doar o lume-ntreagă ... ei, aia când avea chef dădea cu cracii-n sus blegii din ușă, fonfăiții, smulgându-l pe Marțolea de pe scaun și "hai la tușa! hai să te pun pe picioare! Muier-fiere-nu-miere! Se buluceau bețivanii să parieze și primul cu devla spartă căpăta un cârnat și-un chic de laudă și-un țio, în salonul familial, gol. Arde-l, arde-l la muie și lui muia i se înmuia, dar ai cumsecade se întremau repede, dădeau de dușcă și-ncepeau să țopăie, paso doble dacă-ai auzit, în jurul scândurei pătrate ce ducea în beci. În timpul ăsta, de după colț, harș! venea unul, un vai-de-lume, ca să le spargă cheful și, intrând, căpăta un toroipan după ureche, de cerea minte naș un sifon și o cărpă să-și astupe focul din auz, până se răstea ăla din spatele teighelei, ăla cu gâtul de sticlă, și coana Văluta spunea băi! sec și după ea pogora liniștea, un țărăit ca din țăța vacii într-o căldare mare, spartă. Era bine acolo, beam când Muscat, când Negru de Corb, când Berbecel, când Tămăioasă, ca să-mi alunece kebabul, să-mi înec orezul cu piper, să mai astâmpăr ceapa de pe frigăruie. Avea și un soi al ei, secret mare, cu plasture gălbui în loc de eticheta: o înghițitură și gata, sfântul Petru îți și dădea cheia de la cramă și te făcea papă. Chiar îți venea să papi într-una. Coana văluta după ce pustia Ostrovul mă pune să-i gâtesc, ordonând ca dintr-o casă bântuită de stahii. Scăpam tigaia din mână și rămâneam cu ochii la ea, cu răsuflarea oarbă, prinsă în nod, în gâtlee. Că dacă scăpa din fuste zbură prin aer călare pe făcăleț ca muma-pădurii. Dar ea nu era nimic pe lângă Cici Amaranta, cea odorifanta. Ea, mânca-și-ai nasu', băi brigadier, domnea peste casa ei din deal unde tremurau toți de spaimă numai dacă scotea limba. Între grinzi ascundea busuioc și dracilă și izmă creată și revent. Uneori leșinam coborând scările pentru că în crăpăturile fiecărei trepte Cici înfidea proaspete, de cu seară, cu vârful ascuțit al șurubelniței pe care-o ținea după ureche precum maistrul, buruieni de leac, de să-ți cadă pipota. Amintindu-mi așa, într-o oarecare ordine, treptele erau de: nebunariță, buchetele de savur pentru frică, rubarbă lăiață pentru fete cu mustață,

mătăciună pentru pandalii și vânturi, frunze de izmă proastă contra întâlnirii, fire de păducel bune la cârcel, flori de odogaci pentru dații-n draci, cacadâr și soc și boabe de mac ... ho, nu mai zic, tac. Mă ținea cu răcături la etaj unde mârâiam fără de curaj, cum s-o fac să-mi dea de mâncare, Amaranda răspândea duhoare, iritanta, nici vecini n-avea primprejur, degeaba mă căzneam să ajung la ceva mizilic pe ocolite. Am dat să fug noaptea prin spatele casei, dar ea, hocus-pocus-preparatus și a făcut cu mine ce-a vrut, că era picantă, ce-i al ei i-al ei. Unde întorcem capul: pricolici cu poftă-n cui. Dacă-ți spui! Ce să mai zic de Aida Sațu, pupa-i-aș antebrațu, că gătea niște sufleuri, ca mierea nu alta, ca mierea sleită, de-ți lingeari o săptămână deșteale și uite-așa făceai, uite-așa ..." Desăvârșea dânsa, după cum mărturisea rânjind Marțolea, niște rețete de aspic cu ai, de el era să mai-mai, mai să dea ortul popii măstecând zgârcitul până târziu, în aromele înnebunitoare ale bucătăriei unde nu erau primiți decât cei bine primeniți, cu excepția adevăraților cunoscători. Dacă nu erai în stare să deosebești un cușchebab de un tas-kebab n-aveai ce căuta acolo. Ea se pricepea și la papricaș de oaie și la papricaș de pui. Dacă nu vroia să-și umple giozdanul cu fâsui, la cel mai ieftin semn, Marțolea se și înapoia de la băcănie cu panerul plin cu făină de ceapă și boia roșie de ardei dulce, ronțâind cuișoare, presărând boabe de muștar pe limba pofticioasă. "Dar ...", căuta brigadierul să protesteze. "Nici un dar, sârea Marțolea, ce, dumneata crezi că eu ... așa? Da' vai de mine, stai jos meștere!" și poruncindu-i să nu-l deoache, o scotea din negurile memoriei pe somnișoara Lăcrămioara, ce-și făcuse scară, scară de mătase pentru nea Tănase, un mic meșteșugar bosumflat și moale, unu' fript în baie la tălpi și la gaie, un papă-lapte, un nenorocit condamnat la dietă severă. Tocmai asta își pusese în cap să dea cu nasu' prin balcon. "Să-mi fure Lăcrămioara, Zău!" și Marțolea, pocnindu-l la burice, l-a făcute să pice. "Aschimodia naibii, se dădea și cu odicolon, de fugea și capra și vieru la vedere și miroznă! Și eu pe atunci aveam mușchi, măi frate ..." Eliberată de griji, Lăcrămioara a putut pregăti în liniște mușchiul la frigare, cu slănină multă, cu puțină sare, pe care Marțolea îl stropea de la distanță cu zeamă de usturoi dintr-un linguroi pe care îl avea mereu la purtător. "Ieșea bun al dracului, nimic de zis, dar nu atât de bun ca la Rodica Tahifagica! "Asta da! când se punea pe gătit, când avea ea chef să-i omoare foamea cu un borș în care trântea buf! niște perișoare cât dovleacul, acru de i se inverzeau urechile, după care băga cuțitul într-o toabă babană de parcă era făcută din stomac de hipopotam, Marțolea nu-și mai găsea locul, dar Rodica vrednică până la capăt îl liniștea repede cu o înghețată cât copita, pe care el, trecut prin atâtea, o lăsa să se topească. "Da' ce se compara?" Se compara ea cu Țoica ospătara, cu alunițele ca nagara, cu ochiul sticlar și nas savomar? "Vai de nasul lui alde nea Tănase pricâjitul, păi ce, a avut el parte de asemenea tocâni, de asemenea sos? Hai!" Când intra Marțolea colea în birt, țăntoș, Țoica slobozea un nechezat, de bucurie, de se culcau mușterii la pământ crezând că tună cu boambe, dar ce, tuna? nu tuna,

era tot ea, plesnea la înghesuială vreun matol cu papucii plini de ciucuri, primiți în dar de un fomist, unul, cică nea Tănase i-ar fi zis, care-și lăsase pe acolo milionul, căci fusese furăcios și contabilicesc la viața lui, preaiubind mastica. Suflet de aur, Țoica asta, după ce trăgea obloanele, pune la bătaie toate cratițele - aproape pline, că mușteriii veneau doar pentru țăspoacă - iar după două-trei pupoaie, dacă era în formă, până cântau cocoșii îi oferea cu dragă inimă iubitului posibilitatea să înjumătățească și stocul de ciorbă de burtă. Numai că, atunci când se supăra, pune capac la toate. Așa că la joc a luat pe Godaca Boboc, care ducându-l acasă în lipsa păcătosului de rumân, i-a pus în față o făcăluită dumnezeiască, un ghiveci călugăresc și un sparanghel cu smântână de a jurat că n-o să mai plece. "Treceau babele, băi brigadiere, prin fața porții și eu na! cu burta dihai, în pijamaua ăluia, mă înfățișasem la fereastră, de, ca omul muțumit, să răgâi în aer liber în vreme ce Godaca zbură creierii unui curcan, dar n-am avut liniște, de cum m-au auzit, bă, ale dracului cotoroaște, m-au luat la rost, s-au apucat să blesteme neică, zău, că m-am și speriat, apoi au tocmit ștafetă iute de picior să cheme rumânul înapoi de unde plecase. Am fost nevoit să iau rata la repezeală până la - aici strănuta - ... nu mă dau bine jos și hop, madam Carij, bucătăreasa de pe lângă Cluj, una cu buze tip sliț și piele gustoasă până la unghii ...", unghii pe care de dragul lui mai apoi le băga și-n țoi și-n imambaialdi, căci era meșteră, cămara ei - holbată ca o peșteră, plină cu de toate, ca-n povești, era în stare să taie morcovul, țelina ori pătrunjelul cu ochii închiși, când turna suc de roșii peste vinete nu se zbârcea nici de frică, plus că trimitea niște săruri din mers ca din tun, primăvara, iar la nevoie îl înghesuia în cămară chipurile să aleagă vreun ardei gras ori cine știe, iar dacă nu-și pune burta la cale îl certa și chiar sătul, de nu mânca tot, era vai de cozonacul lui, vai de buza lui șampilată cu niscai ruj de calitate, marca Țurcă, poți să bați toți câmpii azi și nu mai găsești din ăsta, toate bune și la locul lor numai că madam Caruj nu prea avea astâmpăr nici noaptea, îl trezea cu gând să-l îndoape, că era cam pirpiriu și ei nu-i priau decât solizii, până ce, într-o noapte furtunoasă, scuturat de nesomn, de vise prevestitoare, a întins-o bezmetic, cu un borcan de gogonele în cărcă, în amintire. Și a rătăcit sclifosit, "băi, până mi-a tihnit în sufragerie la năzuroasa Lia, ea era lălăie, cosmeticiană de meserie, îngrija moace de zeci de ani, cu ea - trai lin, doar șerbet de salcâm, crușon de fragi, pere cu orez, mere la cuptor, peltea gigea, în încăperea aia în care mai poposeau moșnegi, uneori în lipsa mea, mărturisesc, să mai schimbe o vorbă de pe vremea găinii, lăsându-mă în pace să-mi revin pe strâmba de lavită; imi mai trimitea câte-o bezea printre cărțile rășchirate-ntre moși, câte un pupic de rigoare, legănându-mă cu o zicală străinească, molicioasă ..." "Bă, nu vorbi !", se băga uimit zilierul în vorba, începând să fiarbă în cizmoaca de lucru, dezmoțindu-și degetele mălăiețe căzute în zeamă: "Bă, nu vorbi !". Crezi că am făcut mulți puriți între preparatele ei zahartoase? - că altfel nici nu pot să le zic. Într-o zi, după cafea,

o vechime durdulie m-a luat cu ea, madam Rozbrat o chema, lucra pe la sfat pe undeva, aia da femeie, aia da ! ..." Cum îl mai ținea ea printre cozonaci și meringi, cum îl mai ducea pe la cumetrii, pe la veri, pe la nănași, rumenindu-i jigouri și păejoale, "băi comesean, privind-o numai și parcă puneam gura pe ceva demâncare, de nu știm ce-i cu mine, pe deasupra mai era și veselă, cu sticloanța-ntre dește, piuia o strigătură din aia, de-mi îngheța gaia. În prispă la nași-său am luat-o la joc, la chiu-chiu, că avea niște chicere să-mi trăiască madam Rozbrat, numai carne macră, și din țopăială am băgat-o-n boală mestecându-i boiul, scobindu-i meșter șorțul în buzunarul căruia am găsit un căpățanoi de usturoi clasa întâi. Când a văzut că țin la tăvăleală, să te ții zaiafet !" Marțolea a îndulcit atunci la prânz ultimul deget de alcool din străfundul canistrei cu parfumul aiului și cu o cântare, căci intrase pe ușă moș Zaibă gornistul, cumnatul, fost ibovnic, care-mbătrânise. Madam Rozbrat pregătind tocături miridenite i-a țipat din magazia de vară: "Fă-ne și nouă o leacă, o cântare !" de s-a pornit ăla să sufle ca în mațe, de parcă prepara cărnați. Și ei s-au stărnit la zbânț cu pasul dunga-dunga, dumba-dumba ! de-i durea duodenul, săltau peste funiile cu ceapa, și Zaibă ce făcea? Apăi, după ce obosea umflând intestinul de alamă înțepenea la masă, invidios, mofturos ... că s-a și supărat Marțolea, "scofălcitul ăsta mă îmbolnăvește de rânză !" Sătul țifoaie a sărit gardul viu la țața Ruja, una care făcea gogoși pripite, unsuroase, vanilate, presărate cu tos, vestite până la barieră, la Vama lui Drojdie, și el, lonca-lonca! țopăia ca un ied, strigând cât îl țineau foalele: "Haida! asta da gogoasă! mai dă bre, că merge, bă ce bună, țață Rujă, da'se poate să ascunzi dumneata așa ceva, da'se poate!" și ea, rumenă, neascunzișă, mai trântea o poală-n brău zvârlindu-și galenții în tavan până când, neatentă, plos! cu ei în frunte. Cucuiat, a dat bir cu fugiții până la deliciasa Crăița Coza Calistrat, iubitoarea de rahat, emotiva înamorată de marțipane, de gălbenatice drageuri, de tetrea, de budingi și spârcuri dulci, vopsite veșted, răsuflat: " Ia iubite rahat, că-i cu nucă și pudrat!" îl chema ea ghemuindu-și limbuța unsă cu gem ori halva, până ce Marțolea simțea că-i plouă-n gură și, strângând pumnul sastisit prin care dădea afară siropul, întreba stns: "Da' ceva sărat n-ai? Ceva pește ori salam?" "Am, am cum să n-am!" i-a răspuns tocmai de celălalt mal Bușa Hewleșteu, cu cap teleleu și cu buci de zmeu, zăpăcindu-l, încât nici n-a apucat bine să sughită mih! și fiica apelor i-a și aținut calea cu o pană de somn "gras băi vere!", atât de gras, încât șaptezeci de oameni îl trăseseră-n năvoade chiuind hei rup, hei rup, de s-au și rupt, pe mal. Bușa, moștenind o gospodărie dichisită, cu vedere la stuf, pescuia zilnic din fragedă pruncie. Din ce prindea făcea când plachie când pané, când saramură, când prăjit, când rasol, când à la grec. "Păi ce, mai băiete, cât pește am mâncat îmi crescuseră branhii după urechi și-n mustățile vecchi!" și, umflat, a trecut lacul cu pluta, lingându-și degetele într-o doară. După două trei uragane acostat la madam Rasoala, intelectuala, cea tremurătoare, cu țepi la subțioare, cu năsoiul na și genunchi

oca, "aia da, căci se pricepea la cocoloașe de balmoș, avea și ochelari, bea ceai pe la cinci, gătea budinci, tartine, cornuri, saleuri, batoane, rulade, colțunași, checuri, fursecuri, numai că era tra-la-la, când o apuca, că ce-i aia să-i dea mămica ceva gustos îngerașului scumpicel și drag, de parcă avea bomboane-n mestecau!" și burta lui scădea prevestitor, așa că, firav și fără simțire, a spălat putina până la Pașca Duban, care ținea un debit în fața casei și care avea o afumătoare cât un grajd în dos. Când punea lacătul la o ușă îl scotea de la ailaltă. Niciodată altfel. "Așteaptă-mă să închid, sprâncenele!" striga dintre chibrituri sau: "Ai răbdare chiposule!" și el: "Da, să trăiți, am!" dar nu avea decât până dădea scândurile la o parte ca să poată cotrobăi prin jamboanele și cotletele puse la afumat. Riscul era groaznic. Dacă-l prindea Pașca nu-l certa, îl sufla doar în nas și gata, Marțolea se prăbușea amețit căci ea fiind tutungioaica fuma toată ziua cu gura căscată ciubuce mai, late. Plus că era și lată-n spate. Într-o zi, înăbușit de tot, a șters-o, scurtând-o prin ciupercărie, cocârjat de păreri de rău, până ce, obosit, s-a oprit lângă o cotigă unde Nana Meloșel, alintată Flocoșel, l-a servit cu pupi și togmăgei, cu pitoance și iuțani, și a mâncat, ce era să facă, și până la urmă i-a plăcut, a mai cerut. Când a văzut că nu-l satură în drum, Flocoșel l-a luat acasă. Acolo dă-i și dă-i cu pastă de urechea-babei, cu ghiveci de halimaș, cu purcel umplut cu stupitul-satanei, ciorbă de hribi, salată de ghebe, ciuculeți cu maioneză, mânătarci u smântână, până ce, nepricepându-se a scăpat și câțiva popenchi pe gât și, înroșit la față, cu palpitații, a sărit ars, greblându-și nervos părul cu unghiile, gata să schimbe macazul. Nana Meloșel nu l-a lăsat așa, ci, apucându-l iute de fâlci, i-a turnat prin surprindere o ulcică de lapte acru ce l-a scârbit atât de tare că și-a luat ciolanele la spinare. Abia târziu și-a revenit, într-o pepenărie unde s-a adăpostit să-și tragă sufletul. Aflată în toiul aerisirii în rădvan, Miți Grosomam tocmai trecea surâzătoare, beată de soare, dar când l-a zărit i-a ordonat imediat, cu glas înregimentat, să se dea la o parte, că ce naiba caută-n drum ... Miți era maioreasă ... tare șolduroasă, și el, ochind aceasta, i-a dat cu zăhărelul cum că ar fi trist prădat de hoți, "aiurea hoți!", zâmbea Marțolea, cât brigadierul își tăia buza cu vârful cuțitului, "m-a luat sub aripă săraca, la iz de pire și sote", cărându-l cu alai până-n prelungirea bucătăriei căzărmi, l-a procopsit bulbucându-l cu oale pline cu varză și fasole, și castraveciori, de l-au trecut mii de fiori până a trâmbițat stingerea, când a și escaladat gardul ghimpos, primejdios ca la orice evadare, pe la căscatul cotcodacilor, numai în izmene și-n foc. În oraș s-a întâlnit cu-n naș care, poftindu-l acasă la tratarisire, l-a făcut să dea cioc în cioc cu nepoa'sa, domnișoara Lili Chișcă, și el, nezicând cărc, i-a umblat la sfârc, căci nu era zgârc, și mai incolo, mai spre amiază, umblându-i și la fofează, a căpătat o zacuscă pe cinste, plus vreo șapte antricoate, încât nu l-a mai durut nici în cot, în cotul în care se scrijelise sărind gardul cazărmi. "Băi, știi ce? aia da, aia avea de toate, pe rafturi ținea zeci de borcănașe aranjate dichisit, cu cimbru, foi de dafin, maghiran, hrean, nucșoară, ghimperii!", dar nu atâtea cât fiica de

bogasier, bălăioara aia care-l crezuse grec că pe atunci mai avea încă nas subțire, Vava bolnava, care de cum l-a luat în primire l-a înecat cu oranjadă și nectar, cu afinată și cvas vrăjit cu boabe de ciunăfaie să-i dea zor la gaie, așa că el, cu nesațul adormit pentru o vreme, măturând masa cu palmele, i-a zis-o pe drept: "Dragă Vavă, mi-e inima firavă, am un nușce pe vârful limbii și un junghi la lingurică. Zău mi-e frică! Plec acum la dispensar!". Și-a sărit pe geam sprintar. După grele ocolișuri s-a oprit la una, Puica, o balabustă jucăușă pe la tîmbălăuri, ciuca puilor împănati, care l-a tot îndopat până l-a întremat. Gras pepene, i-a mai tras o ciupitură, a mai luat o îmbucătură, pentru mai târziu, și s-a grăbit deval. A trecut puțin și pe la vericana Bulza Marțafai, aia de radea ca măgăoaia, hâr-hâr-hâr! toată ziua cu nasu-n ceașcă, după ghiceli, care, de neam prost ce era, l-a îmbiat cu un crușon leșinat, trezit. "Aș mânca niște alivenci!" a îndrăznit el timid, dar ea clenci! împunea cu bărbia ascuțită aerul sărat spre chichineața din curte unde bărba-su pregătea un pilaf pentru că vai! el era meșteru-n casă și bucătăreasă, fierbând de zor pentru vericana lui ceva bun de pui și Marțolea zgâriindu-se cu unghiile peste tîmplele aburite, a oftat: "Of!", asupt îngândurat un miez de caretof, rămas într-o carie, to'ma de la Rodica aia, cea veche, și la pas a trecut strada întrebând un brutar: "Unde crezi matală că există un aerodrom? căci zvărr, vreau să zbor, să mă duc, sunt un singur-cuc!". Nimerindu-se în preajmă și trăgând cu urechea, o gospodină mai durdulie cu lacrimi în ochi l-a rugat: "Hai la mine să-ți bat alvița!" și s-a aciuat la Găman Fița, pe la bobotează, în răsrucea mînzită de tălți noroioase de gugumani veniți la cumpărare de turme unde, ghiftuit, striga după pofta inimii: "Haide Fița, haide frumoaso!" și gospodina se infățișa împidicându-se pe scări, scăpând furculița, iubeață, cu costița afumată căzând leneș pe buzele farfuriei. Adevărat că uneori îi mai făcea câte-o fătă, căci era văduvița, ochiul lui lăcrima când, rămas cu-n bulan de porcan între buzele nedumerite, îi zărea conturul oval pierzându-se-n adâncul nopții, dincolo de crescătorie, pe crupa unui cal de guguman, fluturând umbra unui picior în semn de las' că ne vedem noi mâine dimineață. Să-i treacă necazul, Marțolea a dat o raită prin bălci, unde plăcintarii se speriau unii pe alții cu gogoșa înfuriată, "nfuriată, băi". "Da, da - confirma brigadierul treaz pe neașteptate - mă duc să văd de papucii cailor." Și se ducea. După el se prăvălea coada vântului, iar resturile de carne fiartă, din farfuriile adânci, se zgribuleau.